

Ključna pitanja o kvaliteti obrazovnih medija u migracijskom društvu

Migration Lab
GERMANY

Sadržaj

- 4** **Obrazovni mediji u migracijskom društvu**
- 8** **Ključna pitanja i napomene o kritičkom postupanju s obrazovnim medijima**
- 10** **Vidljivost: Koga vidimo? Tko govori?**
- 12** **Kako se prikazuju osobe s (obiteljskom) migracijskom poviješću?**
- 14** **Globalne migracijske priče: povezane i promjenjive?**
- 15** **Otvaraju li mediji prostor kontroverzama?**
- 16** **Kome se materijal obraća?**
- 18** **Tko pokazuje, tko oblikuje?
S pomoću kojih izvora i interesa?**
- 20** **Oblikovanje budućnosti pitanjem o onome što nedostaje?**
- 24** **Dodatna literatura**
- 26** **Impresum**

Obrazovni mediji u migracijskom društvu

Pojam migracije opisuje dobrovoljno ili prisilno kretanje ljudi među zemljama i regijama. U migracijska iskustva ubrajaju se prisilna migracija, kao npr. tijekom Drugog svjetskog rata ili europskog kolonijalizma, ali i radna migracija u sklopu sporazuma o zapošljavanju radnika iz druge države izazvana nedostatkom radne i stručne radne snage. Izbjeglištvo također igra važnu ulogu. Ova vrsta migracije uzrokovana je ratovima, siromaštvom, klimatskim promjenama ili progonstvom te kršenjem ljudskih prava.

Sve migracije u prošlosti i sadašnjosti obilježavaju naše društvo na mnogo načina. Pritom su promjene koje migracije donose relevantne za sve ljude koji žive u Njemačkoj, neovisno o tome imaju li vlastito iskustvo migracije ili ga imaju njihove obitelji. Kulturna i vjerska raznolikost, različite povijesti o podrijetlu i seljenju, prekogranične veze, višestruke pripadnosti i višejezičnost obilježavaju našu svakodnevicu. Pojam migracijskog društva (Merchill, 2004.) ukazuje upravo na tu činjenicu: Migracije obilježavaju društvo u cijelosti - povijesno i trenutačno.

U skladu s tim društvena i politička rasprava o migracijama intenzivna je i raznolika. Raspravlja se o pitanjima poput: O čemu ovisi pripadnost - o mjestu vlastita rođenja ili mjestu rođenja roditelja? O boravišnom statusu u Njemačkoj ili državljanstvu? Tko je zastupljen i dobrodošao u obrazovnom i kulturnom prostoru? Koje vjere i jezici su poželjni u društvu i kojima se pridodaje pozornost u školi? Koji su uzroci nejednake raspodjele resursa i prilika među ljudima sa i bez (obiteljske) migracijske povijesti - npr. na tržištu stanovanja ili rada te u obrazovnom sustavu? Na koncu je ključno pitanje: Tko pripada?

I obrazovni mediji se bave ovim pitanjima. Pod obrazovnim medijima podrazumijevamo analogne i digitalne medije koji se upotrebljavaju za oblikovanje procesa učenja i obrazovanja. Obrazovni medij može biti klasični udžbenik ili literatura, ali i performans, kazališna predstava, digitalna igra, podcast ili video-prilog. Da bi se nešto nazvalo obrazovnim medijem ključno je da se njime mogu obraditi spoznaje u svrhu pedagoških i predavačkih praksi. Obrazovni nas mediji suočavaju s raznim načinima života i svjetonazorima te nam na taj način omogućuju da temi migracije pristupimo na različite načine. Razvrstavaju priče i perspektive i nude određeno tumačenje istih. Stoga je važno preispitati ih u odnosu na poruke koje prenose.

Obrazovni rad koji je usmjeren na migracijsko društvo obavezno zahtijeva kritičko razmatranje obrazovnih medija. To obuhvaća kritičko i konstruktivno bavljenje različitim povijestima i perspektivama - uključujući prije svega vlastitu. U tu je svrhu neophodno promišljati društvene norme, postupke i obrasce. Kako se može izbjeći reproduciranje predrasuda? Koji izrazi mogu biti uvredljivi osobi kojoj se obraćamo zato što su rasistički ili antisemitski? Kako se može spriječiti pogled na manjine iz bjelačke njemačke perspektive i kako manjine učiniti predmetom promatranja ili učenja?

Migracije obilježavaju društvo u cijelosti

Ukratko: Kako uspješno ugraditi raznolikost migracijskog društva te njezino prenošenje i promišljanje o njoj u obrazovne procese?

Tek ovakvim pristupom osjetljivim na pitanje moći obrazovni rad usmjeren na migracijsko društvo otvara održive prostore za solidarnu i ravnopravnu participaciju svih ljudi. Prilikom svake obrazovne i kulturne prakse u migracijskom društvu bi se pri odabiru obrazovnog materijala trebalo posvetiti kritičkom promišljanju.

*Neophodno
promišljati
društvene norme,
postupke i
obrasce.*

Sljedeća ključna pitanja akterima u kulturi i obrazovanju pružaju alat da svoj materijal kritički razmatraju da preispitaju njegove sadržaje i poruke. Time im se želi pružiti podrška u tome da odaberu odgovarajuće obrazovne medije te da kreativno rade primjenjujući ih.

Istovremeno Migration Lab želi pridonijeti trenutačnoj hitno potrebnoj raspravi o kriterijima kvalitete te potaknuti izradu novih obrazovnih medija u migracijskom društvu.

VIŠE INFORMACIJA I PRIMJERA
DOBRE PRAKSE U VEZI S OBRAZOVNIM
MEDIJIMA PRONAĆI ĆETE NA
WWW.MIGRATION-LAB.NET

Ključna pitanja i napomene o kritičkom postupanju s obrazovnim medijima

Vidljivost: Koga vidimo? Tko govori?

Bilo da je riječ o pripovjedaču, glavnom liku u videoigri ili izvođači te izvođaču na pozornici - obrazovni mediji u migracijskom društvu uvelike pridonose tome tko sebe vidi kao dio društva, a tko ne. Pronalazim li se u materijalu? Odražava li on moja iskustva? Je li moja priča vrijedna toga da bude ispričana?

Pritom se ne radi samo o tome da treba ustanoviti vidljivost manjina, već i o tome koja se perspektiva zauzima? Jer prečesto doseljenici ne govore sami o svojim iskustvima. Umjesto njih netko drugi govori

o njima i njihovim obiteljima. Pritom su često svedeni na kulturu, vjeru ili podrijetlo (koje im se pripisuje). Istovremeno migrante i tzv. migrantizirane osobe - dakle osobe s (obiteljskom) migracijskom poviješću te osobe kojima se pripisuje migracijska povijest - se krivi za društvene probleme poput nedostatka stambenog prostora ili socijalnih rezova.

S takvom perspektivom bjelačka njemačka biografija bez migracijske pozadine postavlja se kao standard. Migranti ili migrantizirane osobe na taj se način prikazuju kao osobe koje odstupaju od norme ili kao drugačiji. Tako se stvara dojam da u biti ne pripadaju Njemačkoj. Umjesto da se jača zajedništvo, produbljuju se predrasude i diskriminacija. To se osobito odnosi na ljude kojima se migracijska povijest pripisuje na temelju izgleda - bez obzira na to imaju li takvu povijest ili ne.

Obrazovne medije stoga se može preispitati prema tome: Koga vidimo, o kome čitamo? Tko govori? Za sebe ili (i) za druge? Opisuju li se iskustva iz vlastite perspektive određene osobe? Koga se sluša i čiji glas ima težinu? Tko je u središtu događanja? Koga se smatra osobom koja zna? Čije znanje vrijedi?

Osobe koje stvaraju ili rade s obrazovnim medijima u poziciji su da prikažu migracijsko društvo u kojemu se čuju mnogi glasovi i u kojemu su marginalizirane osobe vidljive. Samo će se tako osobe s migracijskom poviješću smatrati jednako prirodnim i ravnopravnim dijelom društva kao i osobe bez migracijske povijesti. Štoviše: Njemačko će se društvo uistinu doživljavati kao migracijsko društvo.

Kako se prikazuju osobe s (obiteljskom) migracijskom poviješću?

Zbilje ljudskih života složene su i raznolike. To vrijedi za osobe s vlastitom ali i obiteljskom migracijskom poviješću. Prikaz migracijskih povijesti trebao bi biti u skladu s tim te bi trebao izbjegavati pojednostavljene, homogenizirajuće i stereotipizirajuće ili dehumanizirajuće slike. Pripisivanje određenih osobina cijelim skupinama (re-)producira stereotipove. Trebalo bi biti normalno da se prikazuje interna raznolikost svih skupina kao i različite životne priče i stvarnosti njihovih pripadnica i pripadnika.

To uključuje i činjenicu da svi ljudi pripadaju različitim skupinama istovremeno i imaju odgovarajuća iskustva, pri čemu se oblici diskriminacije mogu ispreplesti - to opisuje pojam „interseksionalnosti“, npr. istovremenu diskriminaciju osobe koja je i crnkinja i žena. Percepcija i prikaz interseksionalnosti te višestrukog identiteta svake osobe može biti vrijedan resurs obrazovnog i kulturnog rada koji je kritičan prema rasizmu.

Iz toga proizlaze moguća pitanja: Je li u materijalu vidljivo zajedničko djelovanje osobina koje dovode do diskriminacije, poput roda, dobi i migracije? Tematizira li se pritom povezanost socijalne nejednakosti i migracije? Prikazuje li se raznolikost društva izborom etnički obilježanih, ali i kulturološki sveobuhvatnih imena i pojava? Služi li isticanje (vanjskih) osobina prikazu interne raznolikosti pojedinaca umjesto da naglašava razlike?

Slike i pojmove koje upotrebljavamo u vlastitom umjetničkom radu također trebamo temeljito preispitati: Koje asocijacije izazivaju kod mene i potencijalno među ciljnom skupinom? Koju ulogu igraju doseljenici i njihovo potomstvo u predmetnom materijalu? Naglašavaju li se određene (stereotipne) osobine ili atributi skupine? Upotrebljavaju li se rasistički izrazi za strance? Ili se pažljivo upotrebljavaju izrazi i pojmovi kojima se služi određena zajednica?

U najboljem će slučaju takvo preispitivanje i, po potrebi, uvršteni ispravci dovesti do toga da se prikazane osobe pronalaze u prikazu i da se poimaju kao osobe koje su u stanju djelovati i suoblikovati.

Globalne migracijske priče: povezane i promjenjive?

Pojave migracijskog društva su također raznolike ili složene. To treba prikazati i pritom istovremeno ispitati povijesne poveznice i kontinuitete, primjerice u pogledu europskog kolonijalizma. Jer migracijske povijesti i društveni razvoj u zemlji podrijetla i destinaciji često su čvrsto isprepleteni.

Istovremeno se društva stalno mijenjaju. Stoga je ključno dati prostor razvoju događaja u društvu, mogućim transformacijskim procesima i prilagodljivosti - primjerice u pogledu kulturnih praksi i stilova života.

Moguća su pitanja pritom: Promatra li se migracija izolirano ili se tematiziraju i njezine povijesne, socijalne, gospodarske i kulturne dimenzije. Koji se društveno-kulturni ili gospodarski učinci opisuju? Nastaje li slika bogata gledištima ili jednodimenzionalna slika? Prikazuju li se teme povezane s migracijom s usmjerenjem na problem ili na resurse? Tematiziraju li se priče o ugnjetavanju i pretrpljenom nasilju? Podsjeća li se i na priče o otporu? Jesu li društveni izazovi predmetom ispitnog materijala? Ako da: U kojoj je mjeri prikaz diferenciran? Navode li se moguća rješenja i budući scenariji?

Otvaraju li mediji prostor kontroverzama?

O migraciji se govori često i kontroverzno. Stoga je važno demokratski raspravljati o migraciji i o našem suživotu u migracijskom društvu. Cilj je pritom poticanje samorefleksije učenica i učenika. Tako nastaje sposobnost spoznaje vlastitog stajališta u diskursu o migracijama i razmatranje alternativa umjesto da se reproduciraju ideje nejednakosti. Tako bi u obrazovnim medijima trebalo biti i mjesta za aktualne rasprave - npr. o neželjenim migracijama, o postupcima azila i njihovom provođenju na vanjskim granicama EU-a kako to primjerice planira Italija, te o sposobnosti za integraciju i o kulturi sjećanja.

Istovremeno pričanje priča i sjećanja su različita. I ono što smatramo vrijednim sjećanja može se uvelike razlikovati od osobe do osobe. Obrazovnim medijima u migracijskom društvu svojstveno je, dakle, i to da sukobljena i osporavana sjećanja opstaju. Daje li im se prostora?

Kome se materijal obraća?

Promatranje ciljne skupine treba osigurati da se obrazovni mediji sadržajno i po svom usmjerenju osvrću na potrebe i životna okruženja učenika i učenica. To obuhvaća i da stvarnost koju žive u migracijskom društvu shvaćamo ozbiljno.

Obrazovni mediji mogu se obraćati svim učenicama i učenicima, ali i specifičnim skupinama učenica i učenika, npr. osobama koje su negativno pogođene rasizmom ili bjelkinjama i bijelcima. U svakom je slučaju važno prepoznati potencijale i rizike upotrebe obrazovnog materijala za različite učenice i učenike ili njihove skupine. Tako se obrazovni mediji mogu ciljano prilagoditi različitim pretpostavkama za učenje i obrazovnim prostorima.

Pritom pomaže postavljanje sljedećih pitanja: Uzima li se u obzir heterogenost unutar skupine učenika i učenica? Uzimaju li se u obzir različiti jezici, razine poznavanja jezika i jezičnog stila u ciljnoj skupini? Osnaju li se medijem osobe koje su pogođene rasizmom? Potiče li se kritička refleksija vlastite pripadnosti bjelačkoj populaciji odnosno navode li se na refleksiju ljudi koji profitiraju od rasizma?

Osobe koje su pogođene rasizmom ne mogu samo specifičnim znanjem i iskustvima pridonijeti procesima učenja, već sa sobom donose i veću ranjivost. U kojoj mjeri medij uzima u obzir ranjivost osoba pogođenih rasizmom? Što bi moglo buditi sjećanja na traumatična iskustva? Postoji li drugi način za razgovor o temi? Gdje su prikladne obavijesti ili upozorenja o sadržaju? Kako ih formulirati i plasirati?

Ljudi temama pristupaju veoma različito. Između ostalog to snažno ovisi o osobnom odnosu prema temi. Potrebne su mogućnosti povlačenja ili stanke, ali i kritičkih povratnih osvrta kako bi učenice i učenici mogli zaštititi vlastite granice.

Tko pokazuje, tko oblikuje? S pomoću kojih izvora i interesa?

Prikazi su proizvod selektivnih postupaka. Često odražavaju perspektive i interese dominantnih skupina. Utoliko je važnija kritička analiza konteksta nastajanja obrazovnog medija i njegove autorice ili autora, te prikazanih perspektiva i zamišljenih normi. Kako bismo bolje procijenili interese, vjerodostojnost i relevantnost medija, preporučuju se sljedeća pitanja:

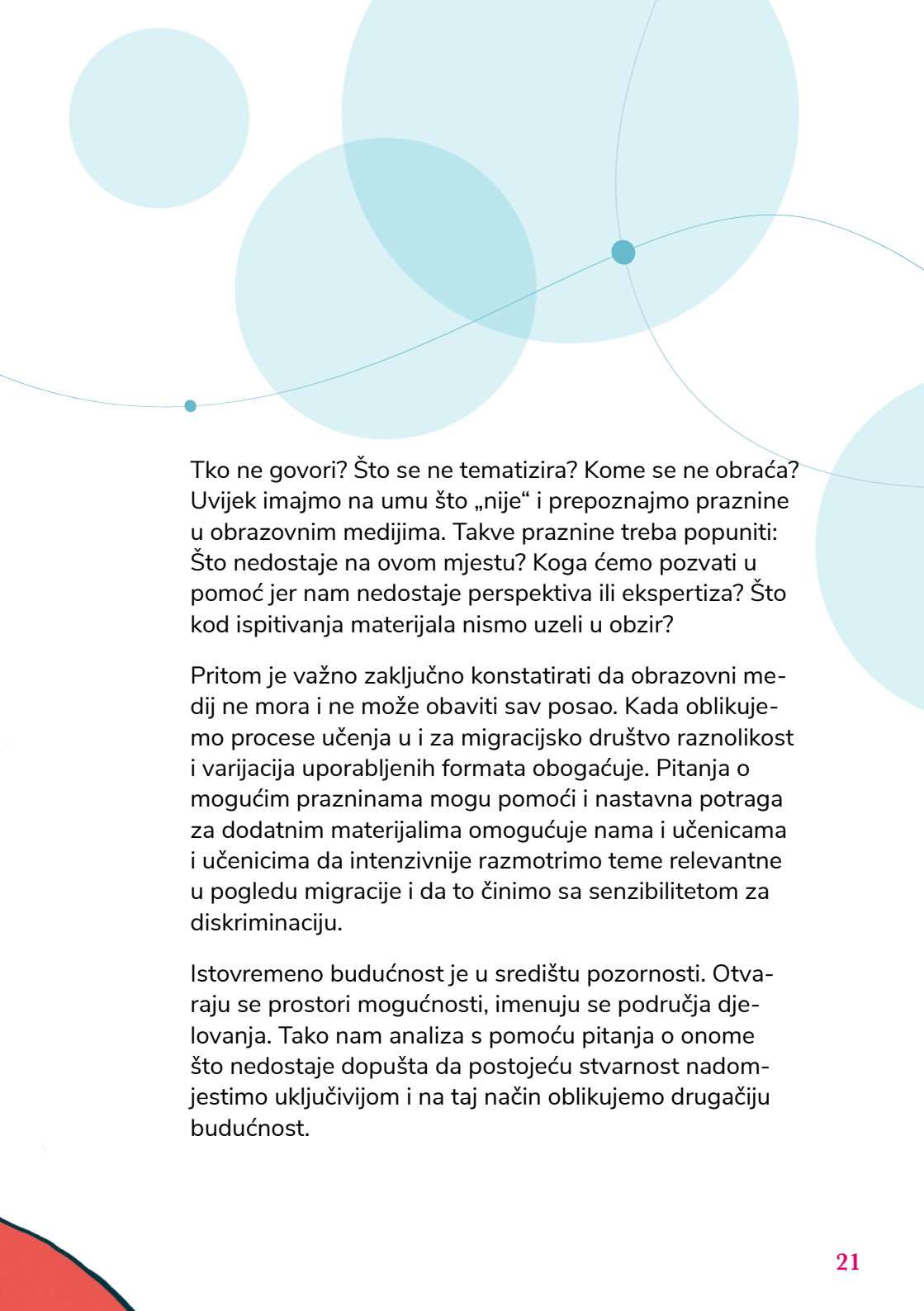
U kojem je kontekstu medij razvijen? Tko ga je razvio? Koliko su aktualne informacije i izvori medija? Temelji li se prikaz na širokoj osnovi koja je potkrijepljena različitim izvorima? Je li izrada medija financijski potpomognuta? Ako da, tko ju je financirao (državne ustanove, zaklade itd.)?

Od pomoći može biti i istraživanje umreženosti odgovornih osoba i njihova institucionalna pripadnost. Kod upotrebe slika treba se zapitati kako su one nastale i u kojim društvenim okolnostima moći ili čak i okolnostima nasilja. Odražava li se to na obrazovni medij ili se u njemu komentira?

Oblikovanje budućnosti pitanjem o onome što nedostaje?

Tko ne govori? Što se ne tematizira? Kome se ne obraća? Uvijek imajmo na umu što „nije“ i prepoznamo praznine u obrazovnim medijima. Takve praznine treba popuniti: Što nedostaje na ovom mjestu? Koga ćemo pozvati u pomoć jer nam nedostaje perspektiva ili ekspertiza? Što kod ispitivanja materijala nismo uzeli u obzir?

Pritom je važno zaključno konstatirati da obrazovni medij ne mora i ne može obaviti sav posao. Kada oblikujemo procese učenja u i za migracijsko društvo raznolikost i varijacija uporabljenih formata obogaćuje. Pitanja o mogućim prazninama mogu pomoći i nastavna potraga za dodatnim materijalima omogućuje nama i učenicama i učenicima da intenzivnije razmotrimo teme relevantne u pogledu migracije i da to činimo sa senzibilitetom za diskriminaciju.

Istovremeno budućnost je u središtu pozornosti. Otvaraju se prostori mogućnosti, imenuju se područja djelovanja. Tako nam analiza s pomoću pitanja o onome što nedostaje dopušta da postojeću stvarnost nadomjestimo uključivijom i na taj način oblikujemo drugačiju budućnost.

Dodatna literatura

Aktion Tanz – Bundesverband Tanz in Bildung und Gesellschaft e.V. (2021): dancing*politics. Fragen zum Umgang mit Methoden für die Bearbeitung gesellschaftlicher Ungleichheitsverhältnisse an der Schnittstelle Tanz-/Tanzvermittlung und politische Bildung. Online na: https://aktiontanz.de/wp-content/uploads/2022/12/dancing_politics_Fragenkatalog.pdf (24.06.2024).

Kolektiv autorica i autora (2015): Rassismuskritischer Leitfaden. Online na: https://www.elina-marmer.com/wp-content/uploads/2015/03/IMAFREDU-Rassismuskritischer-Leitfaden_Web_barrierefrei-NEU.pdf (24.06.2024).

Barz, H. (2021): Gut gemeint ist, nicht gut gemacht – Kriterien zur Reflexion und Vermeidung von Rassismus gegen Rom*nja und Sinti*zze in didaktischem Material und der Unterrichtsplanung. RomaniPhen e.V. [izdavač]. Online na: http://www.romnja-power.de/wp-content/uploads/2021/03/201007_Kriterienraster_Online.pdf (24.06.2024).

Eduskills Plus (2021): Eine Handreichung zur diversitätsbewussten Pädagogik. Online na: <https://divedu.eduskills.plus/guidelines> (24.06.2024).

Mecheril, Paul (2004): Einführung in die Migrationspädagogik, Weinheim: Beltz.

Neue deutsche Medienmacher e.V. (2018): *Voll im Bild?! Workshop für diskriminierungsarme Bildberichterstattung*. Online na: https://neuemedienmacher.de/fileadmin/dateien/PDF_Borschueren-Infomaterial-Flyer/Voll-im-Bild-Workshopdokumentation.pdf (24.06.2024).

Stiftung Digitale Spielekultur (2024): *Erinnern mit Games. Digitale Spiele als Chance für die Erinnerungskultur*. Online na: https://www.stiftung-digitale-spielekultur.de/app/uploads/2023/12/Handbuch_Erinnern-mit-Games_bfrei_2023.pdf (24.06.2024).

UNESCO (2024): *Unmasking racism. Guidelines for educational materials*. Online na: <https://doi.org/10.54675/cert4185> (24.06.2024).

Impresum

IZDAVAČ

prof. dr. sc. Viola B. Georgi
Sveučilište u Hildesheimu

MIGRATION LAB

Universität Hildesheim
Institut für Erziehungswissenschaft
Universitätsplatz 1
31141 Hildesheim

✉ info@migration-lab.net

AUTORSTVO

Prof. Dr. Viola B. Georgi, Agata Wiezorek,
Emma Rehr, Davide Torrente

IZ JAVNIH SREDSTAVA

Beauftragte der Bundesregierung für Migration,
Flüchtlinge und Integration/Bundesbeauftragte
der Bundesregierung für Antirassismus

Bundeszentrale für politische Bildung

ISPRAVAK

Barbara Driesen

PRIJEVOD

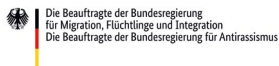
Breznički Učović

LAYOUT & ILUSTRACIJA

Sri Hartini Santo, www.srisnt.de

1. izdanje 10/2024 © Migration Lab

www.migration-lab.net

VIŠE INFORMACIJA I PRIMJERA
DOBRE PRAKSE U VEZI S
OBRAZOVNIM MEDIJIMA
PRONAĆI ĆETE
WWW.MIGRATION-LAB.NET

